

Kerkverband en oecumene – katholiek gereformeerd

Gouda 9 mei 2012

Ps. 122:1,2,3 *Lezen: Judas 1-4,17-25* Ps. 19:3,6 Ps. 63:2,3

Broeders en zusters,

De Studiegroep Midden-Nederland heeft mij gevraagd het onderwerp 'de kleine oecumene' hier vanavond met u te bespreken. Dan gaat het over de groeiende samenwerking die we momenteel zien tussen met name de drie kerkverbanden van de GKV (Geref. Kerken Vrijgemaakt), de CGK (Christelijke Geref. Kerken) en de NGK (Nederlands Geref. Kerken). Met name, want ook andere kerkverbanden worden in dit verband wel genoemd. Ik denk aan de HHK (Hersteld Hervormde Kerk), de Gereformeerde Bond in de PKN (Protestantse Kerk Nederland) en de GG (Geref. Gemeenten). Allemaal kerkverbanden die met elkaar gemeenschappelijk hebben dat zij de gereformeerde belijdenis in hun vaandel hebben staan.

We zullen ons vooral op die eerste drie concentreren.

Wat u ook van dit onderwerp kunt zeggen, niét dat het niet actueel is. De jaaroverzichten die we kunnen lezen in de Handboeken of Informatieboekjes van de genoemde kerken, staan er iedere keer vol van, tot en met de laatste die net van de pers gekomen zijn. Ook de krant en diverse kerkbladen trakteren ons voortdurend met artikelen over dit onderwerp.

Om maar een enkel voorbeeld te noemen: het weekblad De Wekker van de CGK wijdt er haar themanummer van 13 april jl. aan. En het weekblad de Reformatie vanuit de GKV besteedt in haar jongste nummer van vorige week (4 mei) een artikel aan wat betiteld wordt als 'De erosie van het kerkverband'. Die zaak van het 'kerkverband' heeft ook alles te maken met ons onderwerp.

Vandaar dat eerste onderdeel van de titel van mijn verhaal: *kerkverband en oecumene*.

Dat andere onderdeel van de titel is: *katholiek gereformeerd*.

Bij dit laatste wil ik graag beginnen. Want als we 'gereformeerd' niet beschouwen als een etiket voor een geborneerd kerkelijk clubje binnen de brede christenheid, maar als datgene wat het van oorsprong wil bedoelen, dan gaan we terug naar de Schrift. Eerste kenmerk van wat 'gereformeerd' mag heten is toch dat Gods eigen Woord het hoogste gezag in ons leven heeft. Dat is het allerbelangrijkste keurmerk van wat ware reformatie is. Reformatoren als Luther en Calvijn gingen ons daarin voor: 'wat zegt de Here?!'. Want zijn Woord beslist. Zo worden we terug geleid naar de God van de profeten en apostelen. Naar onze Hoogste Profeet, Christus, de Here van de kerk; de enige algemene Bisschop en het enige Hoofd van de kerk, Die het echt voor het zeggen heeft (art. 31 NGB).

Daarom heb ik de voorzitter van deze avond gevraagd om de Schriftlezing uit de brief van Judas te kiezen. Ik ben van mening dat we hier bij een fundamenteel begin zitten als het gaat om kerkverband, om kerkelijke contacten en kerkelijke eenheid.

JUDAS

Waar schrijft Judas namelijk over? Over 'ons gemeenschappelijk heil'. Dat is dus een heil waarin zijn lezers samen met hem delen. Zeg maar het algemeen belang van de hele christelijke kerk. Het gaat om de redding door Jezus Christus die God in zijn genade aan zondaars in deze wereld uitdeelt. Daarvan hebben de apostelen van de Here Jezus getuigd. Daarvan getuigt ook Judas, als

dienstknecht van deze Redder. Het gaat om 'het geloof dat eenmaal de heiligen is overgeleverd'. U voelt wel: dat slaat op de geloofsinhoud, op alles wat de Here ons leert geloven. Alles wat u vandaag in de Heilige Schrift kunt nalezen. Al wat de Here ons heeft geopenbaard, de hoop die Hij ons heeft gegeven, zijn beloften, zijn waarschuwingen, zijn geboden (hoe we zullen leven), al die normen en waarden.

Heel die reddende liefde van God, die geestelijke leiding van onze Redder.

We noemen dat wel het *katholieke* geloof. Het geloof van de christelijke kerk van alle tijden en plaatsen. Waar die kerk ook vergaderd wordt, dit is wat zij gelooft. Dat is voor alle christenen hetzelfde: het geloof dat ons geleerd is en nog steeds geleerd wordt door het getuigenis van de Schriften. Dat aanvaarden we als Gods eigen Woord. Dat is voor iedereen hetzelfde. Dat verandert ook in geen eeuwen. Als onze Here Jezus Christus terugkomt, morgen of over 5 eeuwen, is de beslissende vraag: hebt u mijn Woord bewaard? En zo de verwachting van Mij levend gehouden?!

Waarom schreef Judas zijn brief?

Het is een bezorgde brief. 'Geliefden', in die aanspraak klinkt al een eerste indringend appèl op hen met wie hij zich in dat geloof verbonden weet. Die ernst proef je ook in die volgende woorden: 'in alle opzichten beijver ik mij u te schrijven'.

Maar dan helemaal in wat daarop volgt: 'ik zie mij genoodzaakt u te schrijven met de vermaning...'. Dat wijst op een klemmende oproep!

Waar roept hij hen toe op? 'Tot het uiterste te strijden voor het geloof dat eenmaal de heiligen is overgeleverd'.

Wat was er dan aan de hand dat hij dit zo moest zeggen? Wel, er dreigde gevaar onder die christenlezers van zijn brief. Welk gevaar bedreigde hun christenleven, hun kerkelijk leven? 'Want er zijn zekere mensen binnengeslopen, die de genade van onze God in losbandigheid veranderen'.

Judas noemt hen 'goddelozen'; letterlijk staat er 'niet god-vrezend'. Ze hebben geen eerbied voor God. Waar zie je dat aan? Dat ze met een beroep op Gods genade hun gang gaan, zonder zich iets aan te trekken van wat de Here heeft geleerd en geboden. Dus precies het omgekeerde van wat de Here juist wil.

Je ziet hier hoe 'leer' en 'leven' nauw met elkaar samenhangen. Ze houden zich niet aan het geloof dat hun is overgeleverd. Ze gaan met de genade van God aan de haal en vervallen tot het omgekeerde van wat God met die genade juist in hun leven tot hun redding wil bereiken .

Wat doe je dan in feite? 'Je verloochent je enige Heerser en Here, Jezus Christus'.

Dus met je woorden kun je nog wel belijden dat je in Hem gelooft, maar met je daden verloochenen je Hem. Omdat je niet erkent wat Hij je heeft onderwezen, niet doet wat Hij gezegd heeft. Je vertrouwt je dan niet aan Hem toe!

Judas herinnert zijn lezers er aan dat zulke mogelijke toestanden in de kerk voorspeld zijn door de apostelen van onze Here Jezus Christus (vs. 18): 'aan het eind van de tijd zullen er spotters komen die naar hun eigen goddeloze begeerten zullen wandelen'.

En dan klinkt daar een zwaar woord, waar je van kunt schrikken: 'Zij zijn het die scheuringen maken'.

We staan vandaag in 2012, sinds die dagen van Judas' brief, met een kerkgeschiedenis achter ons

die heel wat scheuringen te zien geeft. Met verschrikkelijke pijnen tot op de dag van vandaag. En een kerkelijke verscheurdheid tot op de dag van vandaag. Het feit dat ik vanavond hier zoveel kerken noem en dat *alleen al* in het deel van het protestantisme dat de naam 'gereformeerd' draagt! Om over alle andere scheidingen binnen de christenheid maar niet te spreken!

'Zij zijn de scheurmakers!' – wie meent te staan zie toe dat hij niet valle....

Het is goed om in deze beschamende chaos van kerkelijke verdeeldheid te beginnen bij het begin.

Wat Judas toen schreef, is ook voor ons actueel: 'bewaart u zelf in de liefde van God, geliefden'!

Hoe? 'Door u zelf op te bouwen in uw allerheiligst geloof' (vs 20).

Daar heb je weer dat gemeenschappelijk heil, dat geloof dat eenmaal de heiligen is overgeleverd.

Laten wij alles wat wij vanavond overdenken in dit licht zien. Alleen wie Gods Woord bewaart, bewaart zichzelf in de liefde van God. Die mag in zijn verloren bestaan de redding ontvangen van het zonlicht van Gods genade.

In alle gesprekken onderling, als christenen, ook van verschillende kerken, is dat ons uitgangspunt, als wij elkaar willen dienen om elkaar bij dat gemeenschappelijk heil te houden.

Het vraagt wel soms tot het uiterste te strijden....

'Reformatie'

De naam '*gereformeerd*' zegt het al. Die heeft een geschiedenis. Denk aan de grote **Reformatie**.

Wat is de bedoeling van die term: 'reformatie'?

Ik noemde al even Luther en Calvijn. Luther, met zijn 'das Wort Gottes sollen sie stehen lassen!'

Midden in een tijd dat allerlei dwalingen de mensen op een dwaalspoor leidden, zelfs tot verloochening brachten van de enige Heerser en Here Jezus Christus, riep hij op terug te keren tot het geloof zoals dat in de Schriften aan de heiligen is overgeleverd.

Calvijn met zijn Institutie net zo. We plukken er tot op vandaag nog steeds vruchten van in de belijdenissen die niet voor niets 'ge-refor-meerd' heten.

'Gereformeerd' is niet bedoeld als etiket voor slechts een groep christenen ergens in een landje in deze grote wereld. Het wijst niet op een particulier bezit van een klein nederlands filiaal van de christelijke wereldkerk, een onderaannemertje dat pas dateert van 1892, 1944 of 1967'.

Het wijst op terugkeer naar de leer van de Here zelf. Zoals die door de apostelen ons is overgeleverd. De apostolische leer. Vandaar 'reformatie': terug naar de Bron!

Die leer waarvan de belijdenisgeschriften getuigen, is het katholieke geloof.

Laat het zo wezen dat die belijdenissen gedateerd zijn. En daardoor ook in hun formuleringen de kenmerken van de kerkstrijd van dat moment dragen. Dezelfde rijkdommen kun je ook in andere bewoordingen belijden. Maar ze willen niets anders dan de inhoud van Gods Woord doorgeven en hoog houden. Het gaat niet om een geloof van een eigen kerkje.

De banier van het evangelie van de genade van God en van de heerschappij van Jezus Christus wordt hier omhoog geheven en verder gedragen, uitgedragen in deze wereld. En dat in een tijd van verdrietige kerkscheuringen. Niet alleen richting een Rooms-Katholieke Kerk, ook richting Doperse dwaalgeesten. En richting remonstrantse ontsporingen die – al was het misschien met de beste bedoelingen – toch aan de genade van God tekort deden.

Kerkverband

In die tijden van de Reformatie is ook de noodzaak van een gezond kerkverband gezien. Hoeveel

ellende men ook had ondervonden van een vorm van kerkverband/kerkregering zoals dat eeuwen lang vanuit Rome was gedictieerd. Tegenover die hiërarchische kerkregering is men niet van de weermomstuit vervallen tot een kerkelijk leven zonder enig verband. Dat was het andere uiterste dat je bij de Dopersen zag gebeuren. Wars als men daar was van allerlei kerkelijke bindingen en instituten. Zoals je dat vandaag nog steeds herkent in independentische kerkverbanden. Het woord zegt het al: independent, onafhankelijk; niet gebonden aan elkaar of aan regels. Die hebben met elkaar nog wel een soort band, maar laten elkaar hun eigen vrije gang gaan. Ieder zoekt het plaatselijk zelf maar uit, zoals het hun goeddunkt.

Tussen die afwijkingen naar rechts of naar links zocht de kerk van de reformatie een kerkverband naar de leer van Gods eigen Woord. Men legde dat vast in een kerkorde. Daarin probeerde men zoveel mogelijk alles wat de Schrift zegt over de inrichting van het kerkelijk leven en samenleven te verwerken.

Centraal staat daarbij het grote doel: dat men elkaar op deze wijze wil bewaren bij het geloof dat eenmaal de heiligen is overgeleverd. Dat men elkaar wil vasthouden bij dat gemeenschappelijk heil van Gods genade en liefde en van Christus onze enige Heerser en Here.

Het ging er om dat de kerken die geloofseenheid bewaarden en elkaar daaraan bonden.

Vandaar die binding aan de gemeenschappelijke belijdenis van het evangelie zoals die in de ondertekening van de Drie Formulieren van Eenheid gestalte kreeg.

Niet alleen plaatselijk klemt de vraag: 'ben ik mijns broeders hoeder'? Dat geldt ook buiten de eigen plaatselijke kerk, naar broeders en zusters elders toe, zustergemeenten.

De Schriftuurlijke róeping tot de onderhouding van het kerkverband is vaak genoeg uiteengezet in allerlei geschriften. Laatst nog weer bijvoorbeeld in het boekje van dr. A.N. Hendriks, dat kortgeleden is uitgegeven door de Stichting Woord & Wereld, getiteld: 'Naar de kerk: waar en waarom?' Met als laatste hoofdstuk: 'Waarom een kerkverband?'

Ook kerkverbandelijk hebben wij een roeping om elkaar te bewaren en op te bouwen in het allerheiligst geloof.

Het vreemde juk van een onzalige hiërarchie kan moordend zijn voor het geloof. Maar ook de vrijbuitery van 'ieder doet wat goed is in eigen ogen'.

Juist vanuit een gezond gereformeerd kerkverband is er alle reden om te getuigen van een oecumene, een eenheid zoals Judas ons dat leert. Kan er ook een appèl gedaan worden op broeders en zusters in andere kerkverbanden om in de eenheid van het ware geloof samen dat gemeenschappelijk heil vast te houden en uit te dragen.

'Kleine oecumene'

Wat dat betreft is het eigenlijk een wonderlijke uitdrukking: '*kleine oecumene*'.

Dat zou je niet zo gauw gebruiken als je je uitgangspunt neemt in dat katholieke perspectief van Judas. Het zal echter in de werkelijkheid van vandaag zijn ontstaan waar vooral naar *getallen* gekeken wordt. Met de 'grote oecumene' richt men dan het oog op de vormen van samenwerking tussen grote kerken als die van de paus van Rome en grote kerkformaties van het protestantisme (van Hervormd tot Luthers), om maar een greep te doen. Dan komen platforms in het vizier als Wereldraad van kerken, 'Nationale Synode, Raad van Kerken e.d.

Bij de 'kleine oecumene' denken we dan aan de veel kleinere kerken van gereformeerde signatuur. Zullen we vasthouden dat het ook daar ons moet gaan om de grote 'oecumene' die Christus met zijn

apostelen voorstaat? Zoals Judas ons daar toe oproept?! Niet om dan alsnog naast onze schoenen te gaan staan. Wel om nederig aan de voeten van onze Heerser en Here te blijven en oog te hebben voor zijn kerkvergadering van alle tijden en plaatsen.

Kerkelijke ontwikkelingen binnen en rond het kerkverband van de GKV.

De studiegroep heeft in de uitnodigingspapieren laten weten dat 'zij zich ten doel stelt voorlichting te geven over de kerkelijke ontwikkelingen binnen en rond het kerkverband van de GKV'. Het zal u niet onbekend zijn dat daar zorgen over zijn. Talloze malen is daar al op gewezen en wordt er nog steeds op gewezen. Ik hoef alleen maar even in herinnering te brengen het Manifest dat een 8-tal predikanten waaronder ondergetekende in 2004 het licht deed zien. Ook de website 'Gereformeerd blijven' die daarop volgde. Denk aan talrijke artikelen in bijvoorbeeld 'Nader Bekeken'. Ik wijs ook op publicaties zoals 'Belijdende kerk blijven' (2008). Die website 'gereformeerd blijven' zien we nu vervolgd door de website 'Gereformeerdekerkblijven' waarop prof. J. Douma met anderen gedocumenteerd grote zorg uiten over allerlei ontwikkelingen in de GKV. Vele onderwerpen komen daarbij aan de orde, zoals het gezag van de Heilige Schrift en de koers van de TU in Kampen, oecumenische stappen zoals deelname aan de Nationale Synode, missionaire projecten, prediking, liturgie en eredienst, de plaats van de vrouw in de kerk, homoseksuele relaties, ambtsopvatting, evangelisatie, enz. Om maar een aantal voorbeelden te noemen.

Indringend zijn de zorgen verwoord. Er worden zaken aangewezen die in een christelijke kerk onaanvaardbaar worden geacht.

Die zal ik nu niet allemaal weer langslopen. Ik beperk me vanavond tot wat we noemen de 'kleine oecumene'. Diverse zorgelijke ontwikkelingen doen zich daarbij namelijk ook voor. Je ziet ook het gereformeerd kerkverband inclusief de binding aan de belijdenis meer en meer op de tocht staan in die vormen van oecumenische samenwerking.

Kerkverband op de tocht door 'de kleine oecumene'.

Met een paar voorbeelden wil ik het schetsen. Ze laten zien hoe zich een toenemende spanning voordoet tussen plaatselijke kerk en haar positie in het kerkverband. De band met dat kerkverband komt al losser te staan, soms leidt het zelfs tot vervreemding.

Dat heeft ook te maken met het feit dat het gegeven van het kerkverband maar niet een puur kerkrechtelijke aangelegenheid is. De *geestelijke eenheid* waaruit het kerkverband is voortgekomen en die door dat kerkverband juist bewaakt wil worden, daar wordt aan geknaagd! Dat is niet alleen het begin van ontbinding van het kerkverband, het betekent ook zand in de machine van de ware oecumene. Dat wordt ook in verschillende kerkverbanden van de kleine oecumene gesignaleerd en toegegeven.

a. Samensprekingen tussen GKV en NGK

De laatste GS van de GKV besloot deputaten kerkelijke eenheid opdracht te geven de gesprekken met de NGK voort te zetten. Het gesprek dient zich vooral te richten op de zaak van de vrouw in het ambt en de wijze waarop in de plaatselijke kerken aan de binding aan de belijdenis vorm wordt gegeven.

(besluit 11 juni 2011).

Twee zaken die voor een gereformeerde kerk fundamenteel zijn wil je tot kerkelijke eenwording komen. Immers, de binding aan de belijdenis, die geestelijke eenheid, is toch voorwaarde voor het aangaan van een kerkverband. Dat was het in de tijd van de Reformatie. Dat is het sindsdien voor een gereformeerde kerk nog steeds. Het is het hart van het akkoord van kerkelijk samenleven! De zaak waarvoor Judas vroeg tot het uiterste te blijven strijden.

Net zo de kwestie van de vrouw in alle ambten. Het is in strijd met de Schrift of het is het niet. Dat kun je nooit wegpoetsen, hoe je verder daar ook over blijft praten. Helemaal als achter de kwestie van de vrouw in het ambt de veel bredere vraag klemmt: hoe gaan wij om met Gods Woord? De bekende zaak van de hermeneutiek. Hoe leggen wij Gods Woord uit? Wordt de Schrift als tijdgebonden gezien; wat ons de vrijheid geeft om vandaag andere toepassingen te gaan maken; 'andere tijden, andere cultuur, andere normen en waarden'...; *óf niet!*

In beide zaken gaat het dus om de vraag of wij het geloof bewaren dat eenmaal de heiligen is overgeleverd.

Kortom, de GS zegt: eerst daarover doorspreken voordat we landelijk verdere stappen van eenwording kunnen overwegen.

Tegelijk stimuleert de GS de lokale kerken tot voortgaande pogingen tot plaatselijke samenwerking en/of eenwording.

Terecht is door de kerkelijke pers (Geref. Kerkblad) hierbij de vinger gelegd. En de vraag gesteld: neemt de GS met de ene hand van de besluiten over de landelijke samensprekingen niet terug wat het met de andere hand stimuleert? Daar zou wel meer over te zeggen zijn, ook gelet op de richtlijnen die voor de plaatselijke samensprekingen zijn opgezet.

Maar het voelt wel zo. Er zit hier een innerlijke tegenstrijdigheid.

In het veld ziet je dat terugkomen. De samensprekingen in Kampen met de NGK waren zo ver gevorderd dat de kerkenraden hun gemeenten wilden voorstellen om verdergaande stappen te ondernemen. Er moest nog aan de formaliteit worden voldaan het plan voor te leggen aan de deputaten van de synode. Die staken er op het laatste moment een stokje voor. Voor de Kamper GKV was de vrouw in het ambt – zoals dat in de NGK wordt voorgestaan – helemaal geen punt. Eén van de GKV-predikanten is er publiek een hard voorstander van. Maar voor de landelijke deputaten was dat in opdracht van de synode nog wel een punt. De kerkenraden vonden echter dat de landelijke regeling inzake de samensprekingen op dit punt onduidelijk was en zou dat aan de e.k. GS voorleggen.

Je voelt weer de spanning tussen kerkverband (c.q. GS) en lokale kerken op dit punt. Lokale kerken die al veel verder en vrijer zijn dan – zoals dat heet – dat logge lichaam van de GS dat de plaatselijke oecumene zo frustreert. Wat soms uitspraken ontlokt – tot in de krant – in de trant van: dan moet je als plaatselijke kerken maar gewoon synodebesluiten naast je neerleggen.

Het kerkverband als blok aan het been voor je eigen vrijheidsdrang!

b. De CGK stoten eveneens op dit probleem.

Ik citeer uit het Jaaroverzicht 2011 in het onlangs verschenen Jaarboek van de CGK 2012.

“Overigens komt met enige regelmaat bij deze samenwerking met andere kerken ook het gegeven aan de oppervlakte dat de praktijk van het kerkelijk leven in het ene kerkverband anders vorm gegeven wordt dan in het andere. Soms leidt dat tot enig rumoer. De classis Apeldoorn moest zich

bezinnen op het gegeven dat in de gemeente van Arnhem (samenwerkingsgemeente met de NGK) een vrouwelijke predikant was voorgestaan: de NGK kent immers de vrouwelijke ambtsdrager. De classis betreurde een en ander en nam goed nota van de verklaring van de kerkenraad dat deze niet provocerend had willen zijn, maar dat het soms lastig is om in een samenwerkingsgemeente goed om te gaan met de verschillenpunten tussen beide kerkverbanden. De classis drong er bij Arnhem op aan niet opnieuw in een dergelijke situatie terecht te komen. Ze schreef een brief naar de DOE-groep (dat is een landelijke groep deputaten uit de Gkv, NGK en CGK met kennis van kerkrecht en van interkerkelijk samenwerken), met het verzoek te bespreken hoe men in dergelijke situaties met dit soort verschillenpunten dient om te gaan.”

Je ziet dit soort problematiek verderop in dit jaaroverzicht terugkomen als wordt opgemerkt: 'Heel wat gemeenten kennen een vorm van nauwer samenleven met Gkv en/of NGK wat kerkrechtelijk nogal wat vragen met zich meebrengt'.

De stappen in de kleine oecumene kunnen verdeeldheid tot gevolg hebben in het eigen kerkverband.

In het al even eerder genoemde themanummer over de kerkelijke 'Eenheid' van De Wekker van de CGK (13 april 2012) wordt dat ook in alle eerlijkheid geconstateerd. Daarin wordt opgemerkt dat dit nummer van de Wekker een “gevarieerd nummer is. Ook de praktische problemen worden belicht die voortvloeien uit het feit dat er plaatselijk meer kan dan landelijk. Niet ieder is blij met de ontwikkelingen in het streven naar eenheid met de Gkv en de NGK. Dit themanummer is zo een spiegel waarin de verdeeldheid binnen ons eigen kerkverband zichtbaar wordt “. (p.2)

De situatie in de CGK van Eindhoven laat dat concreet zien. Daar is kanselruil en avondmaalsviering samen met de NGK alsook kanselruil met de Gkv. In de NGK kwamen er op een gegeven moment vrouwelijke ambtsdragers. Wat wordt daar dan over gezegd? “Daar hebben we een regeling voor gevonden, maar als er een vrouwelijke predikant beroepen zou worden, kom je kerkordelijk gezien toch aan de grenzen van de samenwerking. In de NGK is er ook een tolerantere kijk op zaken als homoseksualiteit. Dat heeft wel spanningen opgeleverd en op sommige terreinen zijn we ook wat uit elkaar gegroeid, denk ik', aldus de plaatselijke predikant.

Ik vraag me dan af: kom je alleen 'kerkordelijk' aan de grenzen van de samenwerking? En Gods eigen Woord dan?! Is dat dan geen overweging meer?!

Ter plekke vindt ook nog een verbreding van kerkelijke contacten plaats. Niet alleen met GKV kerken, ook met de Geref. Bond. Later zijn in de samenwerking voor een missionair project ook twee Baptistengemeentes, de Vergadering der gelovigen en een Pinkstergemeente betrokken. Ze hebben een tamelijk pragmatische houding in de samenwerking die zich vooral richt op speerpunten als jongerenwerk, diaconaat en missionair gemeente zijn. (p.6)

Voor mijn gevoel zitten we dan wel heel ver af van waar een gereformeerd kerkverband voor wil staan met z'n binding aan de belijdenis naar Gods Woord.

In dit nummer van De Wekker komt die spanning tussen plaatselijke kerk en kerkverband steeds naar voren. 'Als er plaatselijk een verre gaande vorm van samenwerking is, wordt het ook lastiger met het kerkverband mee te leven', zo wordt eerlijk genoteerd. (p.10). De ontwikkelingen in de NGK plaatsen voor veel principiële en indringende vragen.

Opvallend is dat men kennelijk principiële verschilpunten praktisch wil oplossen. Het wringt hier in de geloofseenheid.

Het laat ook zien hoe plaatselijke samenwerkingen regelmatig principieel op gespannen voet staan met landelijke afspraken van het kerkverband.

In wezen wreekt zich hier een vorm van independentisme.

De grote nuchtere vraag bij dit soort zaken is: als er *landelijk* nog principiële blokkades voor een verder samengaan tussen de beide kerkverbanden te bespreken zijn, hoe kan men dan plaatselijk doen alsof z'n neus bloedt en al overgaan tot verregaande eenwording?!

Uit een statistisch overzicht in dit nummer blijkt dat bijna de helft van de CGK, **76 van de 181** kerken, een vorm van samenwerking onderhoudt met Gkv en/of NGK. Dus veel kerken hebben er mee te maken.

Van die 76 zijn er 57 '*samenwerkende*' gemeenten: dat betekent dat er *kanselruil* plaatsvindt.

En wel 32 met de Gkv, 13 met de NGK en met de Gkv en NGK sámen 12.

De overige 19 heten 'samenwerkingsgemeenten'; die kennen een volledige eenwording.

Daarvan 8 met de Gkv, 10 met de NGK en 1 met de Gkv en NGK samen.

De predikant van de CGK in Dordrecht is er niet gelukkig mee dat zijn Gen. Synode de deputaten opdracht heeft gegeven nauwere samenwerking met de Gkv op plaatselijk niveau te stimuleren en te faciliteren. Heeft op de toenadering tot de NGK een reeks van jaren de rem gestaan, inmiddels sprak de GS uit dat de visie op de toe-eigening des heils geen barrière meer vormt. Groen licht is er om plaatselijk een vorm van samenleven te zoeken, zowel met de gereformeerde bondsgemeenten in de PKN als met de tot de HHK behorende groepen. Met de GG zijn al veel jaren landelijke besprekingen, maar die blijken een stuk vrijblijvender dan die met andere kerken. (p. 17).

Hij is niet zo gelukkig met het geheel. Zelf stond hij wel meerdere keren op een kansel van de HHK elders in het land. Maar over veel samenwerking uit hij zijn zorgen.

'Kerkelijke eenheid', zo schrijft hij, in welke vorm van kerkelijk samenleven dan ook, veronderstelt altijd geestelijke eenheid. De basis en tegelijkertijd de norm daarvoor is de gereformeerde belijdenis. De belijdenis is immers het kerkelijk akkoord van eenparig gevoelen, gebaseerd op de Schriften en ooit verwoord op de fronten van ware leer en dwaalleer. Het is echter wel belangrijk dat deze belijdenis in de praktijk van prediking en pastoraat ook daadwerkelijk functioneert. Zeer tot mijn spijt moet ik ten aanzien hiervan mijn vrees uitspreken.' (p.17)

Over de prediking van de GKV maakt hij zich grote zorgen. De zaak van de 'bevinding' ontbreekt daar nog al eens. Hij begrijpt dan ook niet hoe het mogelijk is, dat er in sommige kringen in zijn CGK zo'n sterke begeerte is om met de GKV te verenigen. Die begeerte, zowel naar GKV als naar NGK, maakt zijn verontrusting alleen maar groter. Een verontrusting in eerste instantie over zijn eigen kerken. De berichten uit allerlei hoeken van het kerkelijk leven in de CGK stemmen hem niet gerust. 'Juist de zogenaamde samenwerkingsgemeenten tonen ontwikkelingen in prediking, eredienst en ambtsopvatting die me de ogen doen knipperen. Is dit ook nog christelijk gereformeerd?', zo vraagt de predikant zich af.

Het zoeken van kerkelijke eenheid op basis van de gereformeerde belijdenis, plaatselijk en landelijk, zal een zegen zijn voor de kerken. Maar buiten deze grond hebben we van dit

samenwerken en samenleven geen enkel heil te verwachten. Dan vormt de kleine oecumene een groot bezwaar!, zo verklaart hij.

NGK

Binnen de NGK merken we niet zo dat er moeite is met de kleine oecumene. Dat is in het licht van de tolerantere houding van deze kerken alleszins begrijpelijk.

De stemmen die zich kritisch uitlaten over de ontwikkelingen binnen de NGK lijken te verminderen of haast geheel te verdwijnen. Het Kerkblad voor Nederlands Gereformeerde Kerken dat in het midden van de kerken een eigen geluid liet horen, is ter ziele gegaan door gebrek aan abonnees. In het Jaaroverzicht 2011 van het Informatieboekje van de NGK dat recent is verschenen, horen we een van de redacteuren van dat Kerkblad het volgende zeggen: 'We hebben altijd geprobeerd om de kerken geestelijk op te bouwen, maar dan in wat kritischer zin dan Opbouw. Zo hebben we kritisch geschreven over de ontwikkelingen binnen onze kerken rond de vrouw in het ambt. Laten we niet teveel de cultuur onze manier van omgaan met de Schrift bepalen? En we hebben ook kritische kanttekeningen geplaatst bij de evangelicalisering die als een soort golf over de kerken in Nederland gaat, ook over de onze. Daar vallen zeker ook goede dingen over te zeggen, maar er is ook het risico dat men meer gaat drijven op gevoelens en ervaringen in plaats van zijn vastheid te zoeken in de waarheid van Gods Woord. Daar hebben we voor willen waarschuwen'. (p. 189)

In ditzelfde Jaaroverzicht komt ook ter sprake de wijze waarop men omgaat met de binding aan de belijdenis. Het komt aan de orde als de auteur stilstaat bij het heengaan van prof. J. Kamphuis. Deze voorganger heeft een grote rol gespeeld in de kerkstrijd rond 1967 toen de NGK zijn ontstaan. De schrijver spreekt woorden van waardering voor de overleden voorganger. Hij noemt daarnaast ook de moeite die men had met de manier waarop prof. Kamphuis opkwam voor de binding aan de belijdenis. In dit verband schrijft hij dan het volgende over de ontwikkelingen in de GKV: "De wijze waarop prof. J. Kamphuis de binding aan de belijdenis voorstond en zijn oordelen over medechristenen vormde, behoort steeds meer tot de geschiedenis. Binnen de Gkv zelf is een tegenbeweging op gang gekomen die tot resultaat heeft gehad dat de Gkv en de NGK in principe eensgezind zijn over de wijze waarop we ons aan de drie formulieren van enigheid binden. Iemand als prof. dr. J. Douma – die de laatste jaren weer een beweging terùg lijkt te maken – heeft daartoe een belangrijke aanzet gegeven." (p. 190)

Zulke geluiden vanuit de NGK zeggen niet alleen iets over de koers van de NGK. Ze zeggen ook iets over de nieuwe koers van de Gkv!

Bij twee dingen hieruit sta ik even apart stil.

Eerst wat die binding aan de belijdenis in de NGK betreft.

De GS van de Gkv heeft hierover o.a. het volgende uitgesproken (11 juni 2011).

De rapportage van de gesprekken met de NGK over de leer over de doop, de heilige Geest, de kerk en het avondmaal, getuigt "ervan dat de bereikte overeenstemming over de binding aan de belijdenis een vruchtbare grond vormt voor het doorgaande gesprek over de omgang met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis en over de zaak van de vrouw in het ambt."

"De documenten over de binding aan de belijdenis en de hermeneutiek geven voldoende aanleiding en vertrouwen om de gesprekken met de NGK voort te zetten, in de biddende verwachting dat in de

nabije toekomst de gesprekken gericht kunnen worden op kerkelijke eenheid. “

De formulering van de GS van de GKV klinkt wel wat voorzichtiger dan wat de schrijver van het Jaaroverzicht laat horen. Er moet nog doorgesproken worden over de omgang van de NGK met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis in het midden van deze kerken.

De auteur van het Jaaroverzicht van de NGK spreekt over: 'in principe zijn Gkv en NGK eensgezind over de wijze waarop we ons aan de drie formulieren van enigheid binden.

Dat komt bij mij over als: in principe zijn we het wel eens, maar hoe we dat concreet in de praktijk toepassen valt nog nader te bezien.

Het *tweede* waar ik op wijs in de aangehaalde passage uit het Jaaroverzicht van de NGK is dit.

De auteur spreekt zijn blijdschap uit over de ontwikkelingen in de Gkv inzake de wijze waarop met de binding aan de belijdenis wordt omgegaan. Het is duidelijk dat het ook in de Gkv allemaal wat toleranter is geworden. Maar wat dat betreft ervaart hij dat prof. J. Douma de laatste jaren weer ' een beweging terùg' lijkt te maken.

Kennelijk ziet de auteur van het NGK-overzicht deze koers van Douma in omgekeerde richting gaan dan hij graag zag. De groeiende toenadering tussen NGK en Gkv - dankzij het terugkomen van de Gkv! - ziet hij als het ware weer verstoord worden door de kritische geluiden van Douma over de Gkv.

Zijn oproep is dan ook: 'laten we als Gkv en NGK vooral voortgaan op de ingeslagen weg' (p.191)

Soms kun je leren van wat anderen over de ontwikkelingen in de Gkv zeggen.....!

Zien we Douma enerzijds op zijn website het betreuren dat de kleine oecumene traag verloopt.

Anderzijds stelt hij helder: “Echter ook hier is het zaak dat wij blijven opkomen voor de noodzaak van eenzelfde grondslag (de Drie formulieren van Eenheid) die serieus genomen moeten worden”

Wat dat betreft stelt hij dat we moeten opkomen voor kerkgrenzen op grond van de gereformeerde leer. (Balans 6.6.4 p. 6)

Conclusie

Met dit overzicht van feiten en geluiden heb ik u willen dienen om iets van de situatie te schetsen hoe die rond de kleine oecumene is.

Ik besef dat ik selecteer. Ik zou ook heel veel kunnen doorgeven van de blijdschap die er op diverse plaatsen is als men elkaar vindt of hervindt na jaren of zelfs een eeuw van kerkelijk gescheiden optrekken. Je hoort ook stemmen juichen over wat een feest dat is. De Here wordt gedankt en geprezen.

En ik kan mij daar ook wel heel wat bij voorstellen. Wie zou zich *niet* diep verbonden voelen met broeders en zusters in andere kerkverbanden die met je delen in dat gemeenschappelijk heil waar Judas van spreekt. Wat een feest kan het zijn om samen avondmaal te vieren. Ik van mijn kant hunker daar ook naar als ik velen spreek uit verschillende kerkverbanden, collega's en andere broeders en zusters.

Ik ervaar het ook als heel teer wanneer je kritisch spreekt over wat anderen als een zegen van de

Here ervaren.

Toch gebiedt de eerlijkheid om elkaar voor het aangezicht van de Here te herinneren aan dat fundament waar Judas zijn lezers toe aanspoorde om daarop te blijven bouwen; om tot het uiterste te strijden voor het geloof dat hun is overgeleverd. Dat betekent voor gereformeerde kerken dat ze elkaar blijven vasthouden op de basis die zij als kerkverband zijn aangegaan: Gods Woord, zoals wij elkaar daar aan binden met wat niet voor niets genoemd worden de 'Drie Formulieren van *Eenheid*'.

Ik zie, soms alle mooie woorden over de 'gereformeerde belijdenis' ten spijt, ontwikkelingen in de kleine oecumene, die zich eerder verwijderden van dat fundament van 'de kerk van de Reformatie'.

Ik constateer dat zich ook een stuk kerkelijke afbraak voltrekt in die vormen van oecumene. In verschillende opzichten is het een vorm van oecumene met andere kerken die ten koste gaat van de oecumene met het eigen kerkverband. Banden met eigen kerkverbanden worden losser. Het onthult dat de eenheid van het geloof *binnen* dat eigen kerkverband in geding is. In feite tekenen zich hier geestelijke breuken af dwars door de kerkverbanden heen. Ik zie dat in de Gkv. Ik zie dat in de CGK waar dat trouwens al veel langer het geval is, structureel. Ik zie dat in mindere mate ook in de NGK, waar de ene kerk bijvoorbeeld de vrouw in het ambt principieel afwijst en de andere kerk dat als van God gegeven binnenhaalt.

Die plaatselijke kleine oecumene verraadt mijns inziens vaak een independentisme dat zich niet stoort aan het kerkverband. Plaatselijk worden interkerkelijke dwarsverbindingen gelegd. Soms onder het motto: 'wie weet krijgen we zo de rest van het kerkverband nog eens mee. Als het nog niet zo ver is dat de meerderheid/GS het wil, gaan we zelf wel voorop'.

Er voltrekt zich in de kerken een uitholling van binnenuit. Onomkeerbare processen worden ingezet die om een onvermijdelijk vervolg vragen. 'Dan moet het kerkverband zich maar aanpassen'.

Deze oecumene vreet m.i. aan de eenheid van het geloof, ondanks alle vreugdefeesten over de eenheid die men plaatselijk zegt gevonden te hebben.

Ds. Kuiper van de Gkv schreef in de Reformatie van vorige week over de '***Erosie van het kerkverband***' [4 mei 2012]

Hij constateert dat de bereidheid om te blijven bij wat in het kerkverband is afgesproken, steeds minder wordt. Een nadruk op de formele kant (om bij de bepalingen van de kerkorde te blijven) helpt dus niet voldoende, zo concludeert hij.

Wat zien we hem dan doen? In wezen capituleert hij voor deze ontwikkeling.

En neemt hij enigszins afscheid van de gereformeerde kerkregering zoals wij die vastgelegd hebben in de kerkorde.

“Er zit veel *beheersingsdenken* in de manier waarop de kerkordelijke regels geformuleerd zijn', zo merkt hij op. “En dat roept *in deze tijd* waarin netwerken steeds belangrijker worden, juist daarom veel weerstand op”.

“Kun je *die cultuur van vandaag* niet vruchtbaar maken voor je denken over de manier waarop we als kerken met elkaar omgaan? Zo vraagt hij zich af. “*Uiterlijk misschien losser, maar innerlijk meer op elkaar betrokken*”.

Van dat laatste geloof ik niets. In al die gevallen waarin men van zijn eigen kerkverband zich wat lossener maakt, zie ik er werkelijk niets van dat men '*innerlijk meer op elkaar betrokken wordt*'.

Je ziet eerdere het tegendeel: een geestelijk uit elkaar groeien. Waardoor je minder naar je zusters in het kerkverband omkijkt, en je meer geeft aan zusters over kerkgrenzen heen.

Voor mij is het niet anders dan een capituleren voor de geest van de tijd en daarom een vluchten in een vorm van independentisme waardoor je je eigen vrije gang kunt gaan. Je maakt dan eventueel ook nog gewoon een nieuwe kerkorde die daar alle ruimte voor geeft en dat allemaal faciliteert!

Voorzover je nog een gezamenlijke kerkorde nodig hebt!

Het betekent in wezen ook dat kenmerken van de gereformeerde kerkregering worden losgelaten, dat veilige midden tussen het hiërarchisch stelsel en dat van het independentisme.

Is het niet juist de eenheid van het geloof en de gezamenlijke binding aan de belijdenis naar het Woord van God, die de gelovigen naar elkaar toe drijft? Niet de vervréemding van dat fundament, maar het samen willen staan op dat fundament en daar aan gebonden willen zijn. *Geestelijke* eenheid en *kerkelijke* eenheid horen bij elkaar.

Dat betekent voor allen die zich geestelijk één weten, dat zij elkaar zullen zoeken. Dat ze zo nodig breken met alles wat hen van dat fundament van de heilige algemene christelijke kerk aftrekt.

Voel je je in je eigen kerkverband in dat opzicht niet meer veilig, is daar de eenheid in het geloof in geding? En is dat kerkverband niet van plan dat te veranderen?

Dán vraagt dat gehoorzaamheid aan de enige Heerser en Here. Ter wille van je behoud, en dat van onze kinderen, zullen we dan moeten opstaan om onszelf te bewaren in de liefde van God; om ons zelf weer op te bouwen in dat allerheiligst geloof, om met Judas te spreken. Biddende bouwvallers in het geestelijk huis van onze God!

Hoe is dat mogelijk? Dat redden we zelf nooit. Hoe dan wel? Judas wijst de weg.

'Door te bidden in de heilige Geest'.

Er is er maar Eén die ons voor struikelen kan behoeden en ons kracht kan geven om vol te houden. Het geloof in Hem doet dáár om bidden én dáárdoor werken.

Om van Hem eigendom te blijven is het nodig dat we tot het uiterste werken/strijden voor het geloof in Hem en Zijn Woord. Dan komt de ware oecumene op Zijn wijze en op Zijn tijd tot stand als een genadegeschenk van Boven.

Dank u.